

Ż Y C I O R Y S

Olechnowicz Antoni- pseud. Meteor, Krukowski, Pohorecki, Lawicz i in. /1905-1951/, oficer WP i Armii Krajowej na wielenszczyźnie. Ur. 13.VI. na wileńszczyźnie, w pow. święciańskim, był synem Ferdynanda, właściciela folwarku Jurszany w pow. oszmiańskim, i Felicji z Piewcewiczów. Matka zmarła, gdy Olechnowicz miał 3 lata. Ojciec ożenił się powtórnie z Klementyną Łokuciejewską. Uczęszczał do Państwowego Gimn. Klasycznego im. św.Kazimierza w Nowej Wilejce i tam zdał egzamin maturalny w 1926 r. Następnie wstąpił do Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej - Komarowie, którą ukończył w 1930 r. uzyskując stopień podporucznika i przydział do 5 p.piechoty Legionów w Wilnie. W roku 1932 awansowano do stopnia porucznika, a w roku 1935 został przyjęty do Wyższej Szkoły Wojennej. Ukończył ją w roku 1937 jako oficer

dyplomowany. W tymże roku awansowany do stopnia kapitana, został I oficerem sztabu 20 dyw.piechoty w Baranowiczach. W marcu 1939 przeniesiono go do Grodna i stamtąd wyruszył na wojnę jako kwartmistrz w sztabie 33 dyw.piechoty. Po odbyciu na froncie kampanii wrześniowej 1939 r. przedostał się w październiku 1939 r. do Wilna i przyłączył się do jednej z powstałych tam grup konspiracyjnych, założonej pod nazwą "Komisariat Rządu" przez prof. Uniw.Wileńskiego Rajmunda Gostkowskiego i aplikanta adwokackiego Bronisława Świątnickiego. Olechnowicz został szefem wydziału wojskowego, przybierając pseud. Meteor. Po scaleniu tej grupy z organizacją Służba Zwycięstwu Polski /SZP/, reprezentowaną na terenie Wilna przez ppłka dypl. Nikodema Sulika, Olechnowicz został członkiem dowództwa wileńskiego Okręgu SZP, przemianowanej wkrótce na Związek Walki Zbrojnej /ZWZ/, obejmując w sztabie okręgu stanowisko szefa Oddziału I /Organizacyjnego/ i zmieniając pseud. na Krukowski.

Po wkroczeniu Niemców na wileńszczyznę i po reorganizacji ZWZ - Armii Krajowej /ZWZ-AK/ Olechnowicz został komendantem "Dworu", czyli garnizonu m. Wilna. Przybrał wtedy pseud. Pohorecki. W drugiej połowie 1942 r. wileńszczyznę podzielono na 4 inspektoraty rejonowe, oznaczone literami alfabetu. Olechnowicz został inspektorem rejonowym "A", w skład jego inspektoratu wchodził konspiracyjny garnizon m. Wilna /"Dwór"/ i cały pow. wileńsko-trocki /"Turkawka"/ z Puszczą Rudnicką /PIA/. W listopadzie 1942r. otrzymał awans na majora dyplomowanego służby stałej. Po zmianach organizacyjnych w AK został dowódcą I zgrupowania AK, w skład którego wchodziło 5 oddziałów /tzw. brygad/ partyzanckich. Jako dowódca zgrupowania wykazał ~~nie~~ uzdolnienia instruktorsko-szkoleniowe i znajomość taktyki walki partyzanckiej. Ostatnim jego zadaniem bojowym na skalę operacyjną był udział w operacji "Ostra Brama" w lipcu 1944, stanowiącej końcową fazę akcji "Burza"

na Ziemi Wileńskiej. W ramach operacji "Ostra Brama" zgrupowania Olechnowicza, który był faktycznym dowódcą całości uderzenia, wzięło udział w natarciu oddziałów partyzanckich wileńskiego i nowogródzkiego okręgu AK na niemieckie pozycje obronne wokół Wilna; natarcie zostało przez niemiecką załogę Wilna w zasadzie odparte, część oddziałów partyzanckich jednak nadal toczyła walki. Gdy w kilka godzin później 7.VII.1944 r. nadciągnęły czołgi straży przednich wojsk radzieckich, Olechnowicz na własną rękę wydał rozkaz rozwiązania podległych mu oddziałów. Rozkaz ten został uchylony przez komendanta okręgu ppłk. Aleksandra Krzyżanowskiego /pseud. Wilk/, a Olechnowicza odwołano ze stanowiska dowódcy zgrupowania i zawieszono w czynnościach.

W nowej sytuacji wytworzonej potem na wileńszczyźnie Olechnowicz wszedł w skład ścisłego sztabu kolejnego zakonspirowanego komendanta okręgu Wileńskiego AK, a w marcu 1945 r. został komendantem okręgu wileńskiego, zmieniając pseud. na Lawicz. Po

naradzie z ośrodkiem kierowniczym krajowego ruchu podziemnego przeprowadził w czerwcu 1945 ewakuację władz okręgu wileńskiego do Warszawy, pozostawiając w Wilnie tylko swego szefa sztabu. Jesienią 1945 r., podobnie jak wielu byłych członków siatki konspiracyjnej z Ziemi Wileńskiej, przeniósł się na Wybrzeże i osiedlił w Gdyni. W grudniu 1945 r. Olechnowicz zwołał w Gdańsku odprawę kierowniczego aktywu okręgu wileńskiego AK, na której zapadła decyzja zmontowania na terenie wybrzeża agend byłego wileńskiego Okręgu AK. Rozpoczęto werbunek wśród repatriantów i byłych członków wileńskiej AK. Podporządkowany Olechnowiczowi dowódca 5 brygady partyzanckiej Wileńskiego okręgu rotmistrz Zygmunt Szendzielarz /pseud. Łupaszka/ działający w Białostockim otrzymał rozkaz przerzucenia podległych sobie oddziałów na teren Pomorza. Po nawiązaniu łączności z zagranicą od kwietnia 1946 r. organizacja Olechnowicza, która przybrała nazwę "Mobilizacyjny

Ośrodek Wileńskiego Okręgu AKⁿ /MOWOAK/, została podporządkowana bezpośrednio gen. Nikodemowi Sulikowi i pułkownikowi Wincentem Bąkiewiczowi, szefowi II Oddziału sztabu II Korpusu gen. Władysława Andersa. W lutym 1947 r. Olechnowicz przedostał się do Paryża, gdzie otrzymał instrukcję i środki na dalszą działalność podziemną, wtedy również został awansowany na podpułkownika dyplomowanego. W czasie ostatecznej likwidacji MOWOAK w latach 1948-49 Olechnowicza aresztowano w Krakowie. W dn. 23.X.1950 r. stanął przed sądem wojskowym w Warszawie i po kilkudniowym procesie został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano.

Z małżeństwa w r. 1935 z Elmirą Korycką miał Olechnowich dwóch synów: Krzysztofa Sylwina /ur. 1940/ ichtiologa i Józefa Ferdynanda /ur. 1946/, który ukończył Akademię Wychowania Fizycznego w Warszawie i pracuje w swoim zawodzie. Brat przyrodni Olechnowicza Roman Olechnowicz, oficer AK i dowódca oddziału partyzanckiego na Wileńszczyźnie, odniósł w walkach z Niemcami ciężką ranę i w wyniku późniejszych komplikacji zmarł bezpośrednio po wojnie.

Rocznik oficerski, W. 1932; Baczynko J., Bolduan R. Front bez okopów, Gd. 1986, s. 162-6, 222, 249, 251; Ciechowicz W. W 50-lecie powstania Wyższej Szkoły Wojennej w W-wie, Londyn 1969; Garliński J. Między Londynem i Warszawą, Londyn 1966; Koźliński J., Podziemie na Pomorzu 1945-1947, Gdynia 1959; Księga pamiątkowa Szkoły Podchorążych Piechoty Ostrów - Komorowo 1930; "Expres Wieczorny", "Rzeczypospolita", "Trybuna Ludu", "Życie Warszawy" 1950 r. nr z 23.X. - 2.XI. Sprawozdania prasowe z procesu uczestników MOWO AK - Arch. Wojsk. Inst.Hist.: Syg.III/21/10 /Rozkazy awansowe i odznaczeniowe AK/; B.Ossolineum: Korab Zebryk R. Historia I Bryg. /wileńskiej/ Armii Krajowej, w 1965 /tamże, Przyczynek do historii Armii Krajowej na Wileńszczyźnie /wł. autora/; Potocki M. Wspomnienia żołnierza Armii Krajowej Ziemi Wileńskiej; Warabomski R. Komórka Legalizacyjna sztabu

Okręgu Wileńskiej Armii Krajowej w latach 1939-1947, Czarna
1974.